

2014. szeptember 16. - **(Júliusban a vs.hu néhány jobboldali és balliberális szerzőt kért fel arra, hogy vegyenek részt a honlapjukon megjelenő vitában a populizmusról.**

A kitétel folyamatosan csúszott a vs.hu-nál bekövetkezett főszerkesztő váltás miatt. A napokban erősítették meg, hogy a vitához beküldött anyagok már nem fognak megjelenni és az máshol is közölhető.)

(Az íráshoz kitett fotó: a német Spiegel szerint az a tíz populista politikus, akik miatt rosszabb az euróövezet gazdasági helyzete.)

A Magyarországon működő külföldi bankok egyik rendíthetetlen csodálója, a „szociáldemokrata” Népszava július 5-i száma „A populizmus grammatikája” címen hosszú cikkben rántja le a leplet a fogalomról olyan dühvel, hogy annak „testéről” véres cafatok is leválnak.

Az esszé első mondatában nem kevesebbet, mint Istent és a Bibliát előkaparó szerző oda lyukad ki, hogy a populizmus maga a megtestesült gonosz, amely „számára az ethosz, pátosz és logosz nem más, mint maga a maszk”. Miközben az – olvashatjuk a populizmusról – sugalmaz, felbújt, a nép szószólójának adja ki magát, szociális érzékenységet mímél, nemzeti összefogást sürget hamisan, trükkösen hivatkozik a népre, kisajátítja a nemzeti szimbólumokat, demagóg, „élősködik a nemzet testén”. És populizmus az, amit az „embertelen huszadik század termelt ki magából”. A populizmusnak, olvasható továbbá, vitapartnere nincs, csak ellensége, „a politikai harc kiélezett szakaszában dominálnak a művelt társalgást sértő, a tisztességes beszélő álarcát teljesen nélkülöző szerkezetek. Működik a papagájkommandó /eredetiben: „papagálykommandó/...” olyan demagóg szövegekkel, minthogy „A brutális megszorítások felmérhetetlen károkat okoznak”.

A cikk végére ítélet sem kell: egyértelmű, a populizmus és annak hordozói az emberiség salakja.

A saját halálát a közelmúltban előre bejelentett, elhanyagolható példányszámú lapnak természetesen minden olvasója tudja, ki nálunk a fő populista. Az, akit ráadásul a világsajtó is annak nevez. A magyar miniszterelnökről van szó. Csakhogy pontosan e láthatatlan háttérrel válik „Prof. Dr. Lendvai Endre” esszéje pontosan azzá, mint ami megbélyegzett célpontja.

A külföldi sajtó szorgos olvasói betéve tudják, hogy Orbán Viktor és rendszere populista. Mert ha az Economist, a Financial Times és a médiahierarchia alacsonyabb rangú társai

egyhangúan ezt állítják, fellebbezésnek helye nincs. Aki mégis ezt tenné, az megkapná, hogy tükröt összetörni akaró populista. Ördögi kör.

A mai hazai ellenzék viszont soha nem kapja meg e sajtótól a populista jelzőt. Miért is kapná? Amikor Szanyi Tibor európai parlamenti képviselő kijelenti, hogy Orbán „náci sas”, vagy a neoliberais szélben azonnal meghajló volt MSZP-vezér, Mesterházy Attila azt szónokolja, hogy a Fidesz kecskékkal hál, ezek nyilván a demokrata, tényfeltáró politizálás kellékeinek számítanak. Miközben annak a magyarázata, hogy egy náci sas miként termékenyít meg egy gidát, még a „jobboldali konzervatív” Die Weltnek is nehéz feladat lenne, holott ez a lap mindenre képes akár hazug, populista kijelentéseivel, akár elhallgatásaival.

A mai politikai-média diskurzus tele van az olvasókat kacsintásokkal terelő negatív és pozitív fogalmakkal. Tudjuk, hogy míg például a „vibráló” jelző – álljon az egy város, egy ország demokráciája vagy annak gazdasága előtt – fogalmat csak azok érdemlik ki, akiket az olvasóknak szeretniük kell, a „populista” után viszont csak az utálat és a megvetés személye vagy fogalma következhet.

A 21. századra azért annyira felnőttünk, hogy tisztában legyünk azzal, nincs az a fogalom, sőt „tény”, amelyet akár a legnevesebb kutatóintézetek is ne értékelnének bárhogy - megrendelésre. A kávé- vagy a borfogyasztás, a cigarettafüst közvetett beszívása hatásának, egy ország emberjogi helyzetének egy-egy kiértékelése lehet akár egymásnak homlok egyenesen ellentmondó. Attól függően, hogy a kiértékelő mely érdekcsoportba tartozik. Senki nem számítana arra, hogy a közutálatnak „örvendő” Bokros Lajos egykori megszorító csomagjai egy GKI kutatóintézet elemzésében ne lenne maga a mennyből érkező angyal.

A populizmussal ugyanez a helyzet. Azt lökünk be e skatulyába, akit akarunk. Vajon populista volt-e George Bush amerikai elnök, amikor a világ népének rokonszenvére játszva azzal a hazugsággal rohanta le Irakot és okozta ott több mint egy millió embernek felesleges halálát és tett milliókat földönfutókká vagy menekültekké, hogy a felakasztott Szaddam Husszeinek tömegpusztító fegyverei vannak? Populisták-e – mint olvasható naponta a külföldi szaksajtóban is - a mai magyar gazdaságpolitika kidolgozói, miközben az idő haladtával mind több adat szól e gazdaságpolitika ésszerűsége és eredményessége mellett? És miért nem kapta a populista jelzőt ugyanettől a sajtótól Gyurcsány Ferenc volt miniszterelnök legalább visszamenő hatállyal azután sem, hogy elmondta hazugságbeszédét?

A populizmusnak azonban története van. Csakhogy azt nem a 20-ik század termelte ki magából, hanem a 19-ik.

A „nagy” Webster szerint a populista „1. Az 1891-ben alakult amerikai politikai párt tagja, aki főként az 1892 elnöki kampányban elsősorban a mezőgazdasági érdekeket képviselte és az ezüst pénzérmének történő szabad felhasználását, valamint a monopóliumok kormányzati ellenőrzését követelte 2. egy olyan politikai pártnak a tagja, amely kinyilvánított szándéka szerint a közembert kívánja képviselni.” Ugyanezen szótár szerint a „populizmus” pedig „a populisták által javasolt politikai és gazdasági tanok”. Az angol nyelv szintén mértékadó, 2200 oldalas American Heritage szótára szerint a populista „1. A nép jogainak és hatalmának támogatója. 2. Populista. A Populista Párt tagja”.

E klasszikus meghatározások szerint Gyurcsány és Bokros valóban nem populista, ezért sem fognak – szintén e klasszikus értelmezések jegyében – kimászni a politikai pöcegödörből.

A fogalom az idővel természetesen jelentős változásokon ment át az egyes országokban. Franciaországban az ancien régime (az 1789. évi forradalom előtti állami és politikai rend) elitista túlkapásai és privilégiumai elleni lázadásban nyert teret, míg Németországban –amelynek második világháborús szakasza a politikailag korrekt gondolkodás kötelező

kiindulási pontja minden téren – a „völkisch” (népnemzeti) mozgalommal mosódott össze, és szerepet játszott a nemzeti szocialista párt iránti középosztálybeli támogatásban. De a híres olasz politológustól, Norberto Bobbiótól Marie-Claude Espositoig, a Sorbonne tanáráig populista színben tüntettek fel sok mindent, kezdve a román Vaszgárdától az antiszemitizmus egyéb válfaját képviselő mozgalmakig.

A fogalom a nyolcvanas évek táján lett ismét népszerű a politikai demagógia vagy opportunizmus szinonimájaként és mindinkább azt a jobboldali, illetőleg szélsőjobboldali pártokra aggatták. Érdekes, hogy az e fajta populizmus számtalan meghatározásának egyik állandóan felbukkanó ismérve a hatalom megnyerésének és megtartásának stratégiája, ami mutatja, a populizmust másokra aggatók zsigeri indítékait, ugyanis ezek szerint Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöki posztjának várományosa, Francois Hollande francia szocialista elnök és politikustársai világszerte éppen úgy vádolhatóak lennének populizmussal, mint az azzal vádlottak.

Az Amerikában tanító Herbert Kitschelt a nyugat-európai radikális pártokról írt könyvében a jobboldali populista pártok programját úgy határozza meg, mint „a kifejezetten 'ultra-liberális' gazdasági szempontok és a részvételi demokrácia, a polgárjogok és életmódok tekintélyelvű és partikuláris megközelítésének kombinációját”. Amely kategóriába az állam szerepét erősítő mai magyar gazdaságpolitika még kalapáccsal se lenne beverhető. Még kevésbé a Jobbik. Viszont – minimum - gazdasági téren a volt koalíció annál inkább.

A korábban említett Esposito két kollégájával, a szintén a párizsi Sorbonne egyetemen oktató Alain Laquieze és Christine Manigand professzorokkal a populizmusról 2012-ben szerkesztett könyvük (Populizmusok – a demokrácia fonákja) előszavában arról panaszkodnak, hogy „a populizmus népszerű, sőt divatos lett”. E kötetben helyet kapott Karsai László magyarországi holokausztkutató írása is, amely arra fut ki, hogy „Valójában a Fidesz gyakorlattá ülteti át a Jobbik programját”. Amely szentencia mutatja igazán a hazai „populizmusszakértők” gondolkodásának mélységét. Vagyis annak egyfajta populista szakzsargonnal terhelt, akadémiai köntösbe bújtatott igazolása, hogy a populisták kecskékkal paráználkodó náci sasok.

Ha viszont az így befeketítettek az alternatívái az Afganisztánt, Irakot, Líbiát elpusztító, egyiptomi, szaúdi és más diktátorokat támogató, apartheid rezsimeket pénzelő, Dél-Európa népeinek nyomorúságát részben garantáló „nem populista” hatalmaknak, akkor, az ország érdekében, inkább jöjjenek a populista kecskékkal üzekedő sasok, mint – helyileg - a Gyurcsány-féle demokraták és a Bokros-Surányi-féle pénzügyi, nem populista álmocspat. Akik magától értetődően nem patkányok, mert ilyen csak egy Szanyi féle nem populista MSZP-s vezető politikus mond politikai ellenfeleiről. **Lovas István**

(Írás dátuma: 2014. július 7.)

(FB kitétel dátuma: 2014-09-16)